

Da naša vas in naša mesta bilá bi vseh krivíc oteta, naj slo-ga trdna, slo-ga zve-šta poveže delavca in kmeta!

Slovenska vas

Kmet bodi svoj! Na svoji zemlji, v svojem domu, v svoji vasi, koderkoli slišijo se tvoji glasi, odločaj sam: takrat nastanejo ti boljši časi!

Glasi lo slovenske kmečke in delavske politike

Letnik II.

Izhaja dvakrat na mesec — Uredništvo in uprava v Ljubljani, Trnovski pristan 14/I. — Rokopisov ne vračamo — Naročnina za en mesec din 2.—, za četr letu din 5.—, za pol leta din 10.—, za vse leto din 20.—, za zamejstvo letno 1.— dolar
Oglasi se sprejemajo — Čekovni račun štev. 17.493

Š t e v. 12

Zemlja naj postane last tistega, ki jo obdeluje!

Pred kratkim so bili objavljeni podatki o ljudskem štetju, ki je bilo 1931. leta. Po teh podatkih imamo v jugoslovanskem delu Slovenije 154.628 kmečkih posestev, ki merijo skupno en milijon 278.638 hektarov zemlje. Ta zemlja je takole razdeljena:

obseg posestva:	število posestev:	površ. vseh posestev:
0,01— 2 ha	51.137	45.437 ha
2 — 5 ha	37.655	125.809 ha
5 — 10 ha	28.832	207.704 ha
10 — 20 ha	24.470	344.021 ha
20 — 50 ha	10.785	306.579 ha
50 — 100 ha	1.264	82.427 ha
100 — 500 ha	350	79.001 ha
nad 500 ha	55	89.658 ha

Med kmete, ki imajo premalo zemlje za preživljanje družine, moramo šteti vse tiste, ki imajo manj kot 5 hektarov zemlje. Takih kmetov je v Sloveniji 88.792 ali v odstotkih povedano 57,4%. Ti imajo v svoji lasti 169.246 ha zemlje, to se pravi samo eno osmino vse zemlje v Sloveniji (13,3%). K tem bi morali prišteti še tiste kmečke delavce, dninarje in viničarje, ki lastne zemlje sploh nimajo. Če to upoštevamo, lahko rečemo, da imata dve tretjini slovenskega kmečkega ljudstva premalo zemlje. Pomankanje zemlje je izmed glavnih vzrokov slabega položaja slovenskega kmeta.

Poglejmo, kako je z veleposestniki v Sloveniji. Med nje lahko prištevamo vse tiste posestnike, ki imajo več kot 100 ha zemlje. Teh je 385 in imajo 168.659 ha zemlje. Med veleposestnike pa lahko računamo še vsaj polovico posestnikov iz skupine 50 do 100 ha zemlje in to tiste, ki imajo boljšo zemljo in na boljšem kraju. Gornjim številkam moramo torej prišteti še 600 veleposestnikov, ki imajo približno 40 tisoč ha zemlje. Tako pridemo do zaključka, da je v Sloveniji 1000 veleposestnikov, ki imajo 210.000 ha zemlje.

Če primerjamo te številke, vidi-

mo, da ima tisoč veleposestnikov več zemlje kot 88.000 malih kmetov, ki sestavljajo večino slovenskega kmečkega prebivalstva. Če pa primerjamo obe skrajni skupini, vidimo, da ima 55 veleposestnikov še enkrat toliko zemlje kot 51 tisoč bajtarjev.

Vzemimo v primerjavo še podatke iz vse naše države. Pri taki primerjavi opazimo, da obsegajo v Sloveniji posestva nad 50 ha zemlje eno petino ali točno 19,6% vse površine, a v vsej državi obsegajo takala posestva le 9,7% ali eno desetino vse površine. V Sloveniji je torej še enkrat toliko veleposesti kot v ostalih pokrajinah države.

Pri tem ne smemo pozabiti, da je skoraj vsa ta veleposest nastala v tistih časih, ko so vladali še graščaki. Le-ti so jo nekdanj dobili v last od vladarja, ki se največkrat ni oziral na to, kdo jo je obdeloval. Podatki so iz 1931. leta. Tako imenovana agrarna reforma se je pri nas začela takoj po vojni in 15 let so razdeljevali zemljo tako, da je je ostalo v rokah veleposestnikov še zmerom več kot je je v rokah večine slovenskih kmetov.

Odkar imamo krizo, pa se vedno bolj pogosto primeri, da kmetije prepadata in da kupuje kmečko zemljo razna gospoda, ki je seveda sama ne obdeluje. Daje jo v najem ali pa celo orno zemljo spreminja v pašnike, gozd in lovišča.

Tako se lahko še primeri, da pride sčasoma mali kmet ob vso zemljo ter postane najemnik gospodskih veleposestnikov. Če pride tako daleč, bo tisti hip slovenski narod mrtev; zakaj proletarski najemnik zemlje ne more pokazati nikoli tiste gospodarske in duhovne sile, ki je narod za rast in življenje potrebuje.

Če ima slovenski narod še voljo, potem mora predvsem zaklicati: Zemlja naj postane last tistega, ki jo sam obdeluje, in ne sme mirovati, dokler se to ne izpolni.

Anketa o našem kmetijstvu

Na pobudo kmetijske zbornice je sklicala banska uprava anketo (posvet), na kateri naj bi razpravljali o položaju našega kmetijstva ter o ukrepih, ki so potrebni, da se položaj izboljša in kmetu pomaga iz stiske. Nadalje naj bi anketa raziskala vzroke prepadanja kmečkega stanu in poiskala sredstva, ki naj bi zadržala vedno večje preseljevanje

kmečkega ljudstva v mesta in v tujino.

Prijavljenih je bilo več referatov (poročil) o vseh vprašanih, ki zadevajo kmeta in njegovo gospodarstvo. Prvi referat ob začetku posveta je imel tajnik Kmetijske zbornice, dr. Lavrič, in sicer o «Svetovnem gospodarstvu in našem kmetijstvu». Razpravljal je o kmetijskih krizah v

prejšnjih stoletjih in o krizi pri nas, ki je nastopila 1929. leta. Poročal je o vzrokih te krize in o daljnosežnih izpremembah v proizvodnji kmečkih pridelkov, posebno pšenice, ko so na svetovnem trgu nastopile prekomorske države s svojimi pridelki.

Agrarna (poljedelska) kriza je povzročila velik padec cen kmečkih pridelkov, ki se še do danes niso dosti zboljšale in niso v pravem sorazmerju s cenami industrijskih izdelkov. Agrarna kriza ima svoje vzroke tudi v tehničnih in splošnih gospodarskih izpremembah, ko je stroj izločil od dela veliko število delovnih moči. Velik vpliv na krizo kmetijstva imajo tudi neurejene denarne in valutne razmere v mednarodnem plačilnem prometu ter prizadevanje mnogih držav po gospodarski avtarkiji (avtarkija je načelo, po katerem posamezne države odklanjajo vsako gospodarsko sodelovanje z ostalimi državami).

Pričakovali smo od predavatelja, da nam ob tej priložnosti poda tudi predloge o spremembi uredbe o kmetijskih zbornicah ali da odgovori vsaj na stvarne kritike (ocene), ki so bile o tej uredbi objavljene v časopisju (v «Slovenski vasi» n. pr. dne 16. marca 1938). Prav gotovo bi se bila o tem vprašanju razvila živahna razprava in sprejeti bi bili morda marsikateri pomembni sklepi, tako da bi Kmetijske zbornice slednjič le dobile samoupravo s takimi pravicami, da bi kmetje lahko res samj odločali o svojem gospodarstvu.

Drugi referat je imel ravnatelj ing. Pahor o «Tehnični možnosti napredka kmečke proizvodnje in njene ekonomski (gospodarski) meji». Iz obsežnega poročila naj navedemo le glavne ugotovitve. Vremenske in talne razmere so za rastlinsko proizvodnjo bistvenega pomena; zato je pričela kmetijska poskusna in kontrolna (nadzorna) postaja v Ljubljani tudi s pedološkim (sestava tal) in kemičnim raziskovanjem. Pri rastlinah, pri katerih smo navezani na uvoz, si moramo predvsem prizadevati, da povečamo pridelek, pri čemer bo izboljšanje teh pridelkov upoštevano šele na drugem mestu. Pri rastlinah pa, ki jih izvažamo, moramo v prvi vrsti gledati na kakovost in šele v drugi vrsti na množino pridelka.

Predavatelj je nato podal tudi predloge za povečanje pridelka, za zavarovanje rastlin, za predelavo kmečkih pridelkov, za potrošnje umetnih gnojil, ki vedno bolj nazaduje. Poglavitna tehnična sredstva za napredek kmečke proizvodnje bi bila v pedološki preučitvi tal, v izboljšanju tal s pravilnim in zadostnim gnojenjem, v večji porabi umetnih gnojil kot nadomestnim gnojilom, v

melioraciji (izboljšanju) močvirne in nerodovitne zemlje itd.

Potrebno pa je predvsem ugotoviti kmetijske razmere v Sloveniji, to se pravi: temeljito preučiti celotni položaj in ustrojstvo našega kmetijstva, za kar naj bi se ustanovil poseben strokovni kmetijski svet.

Dne 1. junija je bila razprava agrarno-tehničnega odseka o kmetijskih melioracijah, agrarni reformi in strojih v kmetijstvu. Ta razprava bi bila morala prav za prav sestavljati jedro te ankete in prav ta razprava bi bila morala trajati najmanj tri dni, a ne samo tri ure. Razpravljali so: 1. o važnosti kmetijskih melioracij v kmečkem gospodarstvu, 2. o melioraciji ljubljanskega barja, 3. o melioraciji kraških polj za pospeševanje kmetijstva na Krasu, 4. o melioraciji dolin ob nižinskih pritokih, 5. o travniški melioraciji in ureditvi plazov, 6. o izvedbi melioracij po posebnih korporacijah (vodnih združenjih), 7. o financiranju melioracij ter ustanovitvi melioracijskega fonda (sklada).

Razprava je pokazala, da bi znašali stroški navedenih melioracij 314 milijonov dinarjev, melioracija kraških polj (13.090 ha) 34.123.000 din, melioracija ljubljanskega barja približno 70 milijonov ali v primeru tretjega prekopa približno 160 milijonov dinarjev.

Mnenja smo, da bi bilo treba tako pomembnemu vprašanju, kakor je vprašanje melioracije, posvetiti več časa in pozornosti, a ne, da se na hitro odpravi z izgovorom predsednika tega odseka da sta dva referata o melioraciji barja in kraških polj le krajevnega pomena in ju zato sploh ni treba brati. Zato se tudi o teh dveh referatih ni mogel razviti razgovor, ki bi bil zelo koristen. Tudi «Slovenec» ne omenja z nobeno besedo v svojih poročilih teh za kmetijstvo zelo pomembnih poročil; zato pa je posvetil večjo pozornost drugim, manj pomembnim poročilom. Neko odločno smer bi bil moral «Slovenec» zavzeti posebno z ozirom na uredbo o državnem melioracijskem skladu, ki jo moramo v sedaj veljavni obliki odločno odkloniti.

Če se vprašamo, kaj je pravi namen takih anket, je odgovor na dlan. Vsa predložena poročila je treba podrobno preučiti in potem sprejeti potrebne predloge v obliki spomenice. To spomenico je treba predložiti v izvršitev zakonodajnim ustanovam. Vsega tega na tej anketi ni bilo. Kakor smo zvedeli, niso bile objavljene na anketo niti občine niti vodne zadruge, čeravno je bil tak predlog stavljen. Ljudstvo na kmetih pozna svoje razmere najbolje in bi na anketi najlažje povedalo svoje predloge in nasvete. Samo z dolgo-veznimi razpravami in teorijami (znanstvenimi nazori) ter z neza-

dostnimi in zastarelimi statistikami pa ne bomo rešili kmetijske krize. Vsekakor pa bi bili morali na anketi sodelovati vsaj člani Kmetijske zbornice; saj so bili zato imenovani, da zastopajo kmečke koristi. Podoba je, da anketa ni bila namenjena javnosti. Tak postopek je tudi «Jutro» z dne 5. junija upravičeno grajalo.

Pričakovali smo tudi, da bo po končanih razpravah skupen sestanek vseh poročevalcev, na katerem naj bi se bili sprejeli končni predlogi in sklepi o potrebnih ukrepih za napredek našega kmetijstva. To bi bilo

utemeljeno že s tem, ker je bilo delo ankete razdeljeno na pet oddelkov (sekcij), ki so razpravljale ob istem času, tako da nihče ni mogel dobiti celotnega pregleda o poteku strokovnih razprav. Zato je ta anketa o našem kmetijstvu malo pomembna in svojega namena ni dosegla. Le-ta naj bi bil v tem, da bi po besedah časopisa «Tehnika in gospodarstvo 1938/39» moglo to gradivo nuditi osnovo za konkretno (stvarno) načrtno gospodarstvo, kakor tudi za izčrpno znanstveno obdelovanje vseh vprašanj tega področja.

„Črna“ lista

Društvo industrijcev in veletrgovcev v Ljubljani, čigar predsednik je g. Stane Vidmar, je razposlalo dne 15. marca t. l. svojim udom okrožnico, s katero jih opozarja, da vodi društvo «črna lista» uslužbenecv. Vajo vpisuje društvo uslužbenecv, ki so svojega delodajalca okradli ali ga ovadili

ali uveljavljali po pretrganju službenega razmerja prekomerne zahteve, n. pr. za nadure in mu s tem prizadejali ali hoteli prizadeti občutno gmotno škodo. Okrožnica poudarja, da je treba z vsemj razpoložljivimi sredstvi od nadaljnje zaposlitve v obratih izločiti ljudi, katerih početja ni mogoče kvalificirati drugače, kakor z — zločinstvom.

Razen tega opozarja društvo ude, naj si o vsakem prosilcu (pisarniškem uradniku, potniku, zastopniku, kvalificiranih strokovnih delavcih itd.) preskrbe v društveni pisarni informacije. Društvena pisarna ne bo preskrbela le podatkov o strokovni sposobnosti, marljivosti in porabnosti, ampak tudi podatke o njegovem življenju in o njegovih družinskih razmerah.

Tak način bojevanja je ne samo povsem nezakonit, ampak daje možnost za najhujše strahovanje uslužbenstva in s tem priliko za neomejeno izkoriščanje. Vsa maščevalnost delodajalca, kateremu uslužbenec ni slepo sledil, pride na ta način do nezbrdanega izbruha.

Kaj pa, če bi uslužbenstvo, ki bi izgubilo vero, da je še kdo tu, ki bi hotel zatreti take izbruhe socialne ne-

strpnosti in sebičnosti, s svoje strani prišlo na misel, da bi napravilo «bele» sezname? Tja bi vpisalo vse delodajalce, ki ne plačujejo uslužbenecem niti eksistenčnega minima, delodajalce, ki ne izpolnjujejo dolžnosti socialne zakonodaje, ki kratijo nameščencem dopuste, ki ne spoštujejo ženske časti svojih nameščenk in ki podaljšujejo osemurnj delavnik. Dalje delodajalce, ki silijo svoje uslužbenecv k nečastnim ali celo kaznivim dejanjem, kakor so n. pr. napačno vodenje knjig in sestava napačnih bilanc, utaja davkov, oškodovanje dobaviteljev, odjemalcev in delavcev, neresnično pričevanje itd. Ker ni samo za delodajalca dobro, če ve, koga sprejema v službo, ampak pride tudi nameščencu prav, če ve, komu se v službo ponuja, bi bilo treba vpisati v ta seznam take ljudi, katerih ravnanja tudi ni mogoče oceniti drugače kot z zločinstvom.

Menimo, da bi bil tak «beli» seznam zelo poučen ter trgovskim in industrijskim nameščencem zelo potreben in bi delodajalce tudi kmalu minile skomine po sestavljanju «črnih» list. Organizacija bi tak seznam tudi hitro in brez posebnih težav sestavila. Seveda dokler bodo trgovski in industrijski uslužbenecv služili meščanskim strankam, ne bo takega «belega» seznama in je čisto prav, če jih dotlej tepe «črna» lista Društva industrijcev in veletrgovcev v Ljubljani. Kdor nima moči, poguma in odločnosti, se nam ne more smiliti.

Zasebni nameščenc.

Zunanjepolitični pregled

Ljubljana, 15. junija 1938.

Češko-Slovaška.

Preteklo nedeljo so bile tu zaključene občinske volitve. Pomembne so bile v prvi vrsti zaradi sudetskih Nemcev in zaradi Slovkov. Dejstvo je, da je sedanja češkoslovaška koalicijska vlada (vlada strank združenih za skupno sodelovanje) dobila odlično priznanje.

Pomemben je posebej uspeh predsednika vlade dr. Hodže, ki je Slovak in zagovarja sodelovanje Slovkov s Čehi nasproti Slovaški ljudski stranki patra Hlinke. Ta je pričel posebej poudarjati avtonomistične zahteve svoje stranke sedaj, ko ima država najtežje borbe zaradi sudetskih Nemcev.

Pater Hlinka ni dosegel niti tistega števila glasov, kakor jih je pridobil pri parlamentarnih volitvah v letu 1935. Značilno je, da je v glavnem mestu Slovaške, Bratislavi, glasovalo za koalicijsko

(vladno) stranko 25.105 volilcev in priborilo 19 mandatov, pater Hlinka pa je dobil komaj tretjino tega, namreč 8.133 glasov in 6 mandatov. Enako je v drugih mestih Slovaške.

Sudetski Nemci so seveda glasovali za Henleina. Izkazalo se je, da je malo krajev, kjer bi naj bili strnjeni Henleinovci in torej sami sudetski Nemci. Skoraj povsod je poleg nemških glasov tudi nekaj čeških. Na drugi strani so pa tudi tisti Nemci, ki pripadajo demokratičnemu taboru (socialistom itd.), svoje postojanke ohranili tudi med sudetskimi Nemci.

Volitve so se vršile v popolnem redu brez najmanjšega pritiska od vlade in so bile res svobodne. Svetovni tisk še vedno poudarja veliko zrelost in discipliniranost, ki so jo v teh dneh pokazali Čehi in Slovaki.

S Henleinovimi odposlanci je ministrski predsednik dr. Hodža uve-

del pogajanja glede njihovih zahtev. Upajmo, da je glavna nevarnost za Češko-Slovaško že minila.

Španija.

Zadnji dnevi so bili zopet kritični za svetovni mir. General Franco je v svojem načinu bojevanja brezobziren in tako se dnevno množe dogodki, ki utegnejo Evropo zaplesti v grozno vojno. Francova letala so večkrat priletela na francosko ozemlje in bombardirala obmejne kraje. Tudi je Franco do 15. aprila napadel 22 angleških ladij. 11 ladij je bilo potopljenih ali težko poškodovanih. Angleška vlada je ugotovila, da tu ni šlo ne za zmoto ne za nesrečo, temveč za namerne napade.

Anglija, ki je v zadnjem času skupno s Francijo sploh pričela odločneje nastopati, je zagrozila s protiukrepi. Sovjetska Rusija je napovedala, da pride letos vse njeno vojno brodovje na obisk k republikanski španski vladi. Italija se je pričela temu upirati. Ves spor pa se je le polegel toliko, da za sedaj ni več nevarnosti za mir.

Med tem je general Franco uspel na fronti proti republikanski vladi. Zavzel je Castellon, čeprav so se

vladne čete hrabro upirale. Ta uspeh je zanj pomemben.

Nemčija.

Svoje dni se je svet razburjal, ker Sovjetska Rusija ni hotela priznati dolgov bivše carske Rusije. Nemčija je v teh dneh brez najmanjše opravičbe opustila izpolnitev svoje obveze, ki jih je prevzela s tem, ko je zasedla Avstrijo. Ta je najela, kakor smo v svojih poročilih že poudarili, mednarodna posojila in je svoje obveze za vrnila v redu izpolnjevala. Prvega obroka, ki je zapadel, odkar je postala Avstrija nemška dežela, pa Nemčija ni plačala. Naravno to nastopanje Nemčije ni ostalo brez odmeva.

Japansko-kitajska vojna

se nadaljuje v vsej grozovitosti. Kitajci se hrabro branijo pred japonskimi imperialisti. Ti ne morejo naprej in doživljajo poraz za porazom. Japonci so se zlasti trudili, da pretrgajo Kitajcem zvezo s Sovjetsko Rusijo. Pričeli so s silovitim napadom. Da se ubranijo, so Kitajci podrli nasipe rek, da so nastale poplave. Tako so ustavili japonsko prediranje, obenem pa prizadejali japonski vojski veliko škodo.

Iz domače politike

Povedali smo že v «Slovenski vasi», da državni dohodki v 1938. letu ne dosežajo tiste višine, kakor bi bilo potrebno, da bi ostal državni preračun brez primanjkljajev. Gospodarski položaj se v primeri z najhujšimi leti krize sicer še vedno izboljšuje, vendar so tu že znaki, ki kažejo na to, da konjunktura (tržne razmere in njihova izraba) popušča in da je treba pričakovati še večjega znižanja državnih dohodkov.

Tudi zunanja trgovina je malce v zastoju. V prvem četrtletju 1938. leta smo kupili iz tujine za 137,7 milijonov dinarjev več, kakor smo prodali. Lansko leto smo pa ob istem času prodali za 227 milijonov din več.

Finančni minister išče sedaj sredstev, kako bi spravil velike preračunske izdatke v sklad z zmanjšanimi državnimi dohodki. Podoba je, da se je odločil za varčevanje.

V navodilih, ki jih je te dni izdal finančni minister za sestavljanje javnih preračunov, se tak način varčevanja jasno kaže. Preračun banovin in mest morajo biti sestavljeni do 1. septembra in dostavljeni finančnemu ministru na vpogled. Upoštevati pa morajo po navodilih finančnega ministra naslednje:

Materialni in osebni izdatki se morajo zmanjšati. Treba bo celo odpustiti precejšnje število nekvalificirane osebe. Tudi pri napredovanju bo treba paziti in napredovali bodo le tisti, ki to zaslužijo. Posebno stroga so navodila za sestavo banovinskih preračunov. **Sedanja navodila zahtevajo, da se banovinski izdatki zmanjšajo do meje, ki je sploh mogoča.** Nobenega izdatka ne sme banovina vstaviti v novi preračun samo zaradi tega, ker je bil že v sedanjih preračunih, ampak le, če je skrajno potreben in če bi se moralo brez njega delo banovine ustaviti. Število uslužbenecv se mora zmanjšati. To zmanjšanje naj se pa po nalogu finančnega ministra začne izvajati že sedaj, da ne bo ob uveljavitvi novega preračuna preveč občut-

no. Za nakup potrebščin in za nove investicije ne smejo banovine vstavljati v preračune nobenih zneskov. Vse datjave, ki jih nameravajo banovine uvesti, pa se morajo predložiti finančnemu ministru obenem s preračunom v odobritev.

Kako pa to?

«Slovenec» ve poročati ob najmanjšem nesoglasju, oziroma ob vsaki spletki, ki jih nasprotniki Združene opozicije razširjajo, da je opozicija že razbita, da je «razdružena» itd. Sedaj so pa prinesli časopisi vest, da je predsedstvo glavnega odbora JRZ dovolilo, da se v Ljubljani ustanovi za pravoslavne somišljenike JRZ še en krajevni odbor, ker v sedanji ljubljanski organizaciji JRZ pravoslavni somišljeniki nimajo možnosti uveljavljanja.

Spominjamo se še tistih časov, ko je bilo posebno v Srbiji skoraj v vsakem kraju, kjer se je JRZ organizirala, po več odborov te stranke. In 2. junija 1936. leta je njen predsednik dr. Stojadinović odločno zahteval enotne organizacije, kakor to zahtevajo tudi pravila stranke. Dejal je: **«Če bi po starem nadaljevali, bi to ne pomenilo zanimanja za stranko, ampak nediscipliniranost in nered.»**

Koga zastopajo Kmetijske zbornice?

Kakor poroča glasilo krščanskih socialistov «Delavska pravica», so vinčarji na svojem občnem zboru v Framu pri Mariboru sklenili med drugim naslednje: «Zahtevamo izvedbo socialnega zavarovanja in obenem vključitev viničarskega in poljedelskega delavstva pod okrilje Delavskih zbornic. Nikakor ne bomo pristali na to, da pridemo v področje Kmetijskih zbornic in tako kot delojemalci pod vpliv, moč in nadzorstvo delodajalcev, ki prevladujejo v Kmetijskih zbornicah.»

Viničarji so na omenjenem zborovanju zahtevali tudi, da jim oblast pomaga iz nevdržnega položaja. Mnogo viničarskih družin nima niti vsakdanjega kruha, nobena pa nima

zadostne hrane. Zasluži so nizki, hrana se je podražila, na deputatni zemlji pa so zaradi slabe letine zelo malo pridelali. Težak je položaj tudi v zdravstvenem oziru, ko nimajo denarja za zdravnika in zdravila, a zdravstveno stanje je zaradi nezadostne hrane, slabih stanovanj in splošnega pomanjkanja vedno slabše. Viničarji so namreč brez vsakega bolniškega in starostnega zavarovanja. Zato zahtevajo uredbo o minimalnih mezdah za poljedelsko delavstvo in viničarje, bolniško, nezgodno in starostno zavarovanje. Organizirani in složni v svojem boju gotovo uspo.

Državni denarni zavodi.

Državna hipotekarna banka in Pošta hranilnica razpolagata z več kot polovico vseh vlog v državi. To se pravi, da imata zbranega v svojih blagajnah več denarja, kakor na stotine domačih hranilnic in posojilnic. Oba zavoda imata svoj sedež v Belgradu. Svoje veliko notranje posojilo dobi država v glavnem pri teh dveh denarnih zavodih.

Zahteve slovenske kmečke mladine.

Glavni odbor «Zveze kmečkih fantov in deklet» je imel dne 15. maja 2. redno sejo v Celju, kjer je bila sprejeta naslednja izjava, ki jo na prošnjo Zveze objavljamo:

«V prepričanju, da izpoveduje nimenje vsega članstva, ugotavlja glavni odbor «Zveze kmečkih fantov in deklet» z ozirom na položaj, ki je nastal po nedavnih mednarodnih dogodkih, naslednje:

1. da je bil vselej in povsod najvišji namen vsega kulturno-prosvetnega dela «Zveze kmečkih fantov in deklet» vzgojiti nov rod slovenske kmečke mladine v svobodoljubju ter stanovski, narodni in državljanski zavesti;

2. da je potrebno krepiti slovensko narodno zavest in pojačati čut pripadnosti k narodnostnemu sklopu Jugoslavije, da vزرaste novo pokolenje slovenskega kmeta neodvisno od vsakega tujega vpliva in zavedajoče se odgovornosti za narodno bodočnost in državno samostojnost.

3. da je potrebna združitev vseh narodnih sil, kar naj se izraža v čim tesnejšem sodelovanju vseh slovenskih organizacij v narodnoobrambni namen, ki naj — pridržuje si tudi v naprej posebnost svojih pogledov — v skupnem delu in manifestacijah kažejo enotnost narodne volje povsod in v vseh vprašanjih, ki se tičejo narodnega in državnega obstoja in svobode;

4. da je za doseg socialnih ciljev slovenskega kmetovstva in za ohranitev svobode kmečkega doma in njegovega napredka, ki je temelj narodne neodvisnosti, pripravljena sodelovati z vsemi stanovskimi ustanovami slovenskega kmeta in tako

podkrepiti zahteve kmečkega ljudstva.

V trdnem prepričanju, da more le složno delo vseh plasti naroda (delovnih plasti naroda — op. ur.) zavarovati njegov obstoj in napredek, dajemo to resolucijo v javnost.

Poslanec Glišić je izjavil o «Prizadu» naslednje: «Prizad (Privilegirana izvozna družba za kmečke pridelke) je lansko leto zaslužil nad 100 milijonov dinarjev. Naj dajo meni vse te posebne pravice, ki jih uživa Prizad, pa vam jamčim, da ne bom zaslužil samo 100 milijonov, ampak 300 milijonov in še več in da bi mogel z denarjem, ki bi ga zaslužil, razdolžiti vse kmete.»

Glišić bi najbrž pozabil na to obljubo, če bi se mu izpolnila želja in bi užival iste posebne pravice, kakršne ima Prizad, a njegova izjava je dovolj značilna, ker smo vsaj tudi od njega izvedeli, kako ravna s kmeti Prizad.

Kdo je ustvaril Jugoslavijo? «Neven», glasilo JRZ za Bunjevce, pravi med drugim: «... ker je Belgrad ustvaril to državo, ...» To seveda ne drži! Slovenci in Hrvati so svobodno pristopili v Jugoslavijo in je Belgrad brez tega svobodnega pristanka ne bi bil mogel «ustvariti», čeravno bi jo bil hotel. Miselnost, da je bila Jugoslavija Slovincem in Hrvatom podarjena, opravičuje vsako zapostavljanje Slovencev in Hrvatov. Zato se moramo proti taki zlagani miselnosti odločno bojevati — posebno pa še nasproti tistim Slovincem, ki jo širijo tudi med nami.

Kakšna je JRZ stranka? Na sestanku mladine JRZ na Sušaku je narodni poslanec inž. Nikola Kabin izjavil: «JRZ je strogo unitaristična stranka, ki gleda na vse probleme z unitarističnega vidika. Preko načela narodnega in državnega edinstva ne more in ne sme nihče v tej državi, tudi ne dr. Maček. Narodno in državno edinstvo sta vrhovni zakon za slehernika v Jugoslaviji. Naša država je bila ustanovljena na temelju narodnega in državnega edinstva in bo mogla obstati tudi v bodoče samo, če ostane na tem temelju. Na osnovi narodnega in državnega edinstva je bila ustanovljena tudi JRZ.»

Te besede so dovolj jasne. Vprašanje je le, po čem se še razlikuje JRZ od JNS?

Centralizem živi dalje. «Prosvetni glasnik», službeno glasilo prosvetnega ministrstva, objavlja razglas vsem prosvetnim oddelkom banskih uprav, kjer je rečeno: «Neobhodno je potrebno, da se mlade duše formirajo (oblikujejo) v duhu državnega in narodnega edinstva...»

Takih izjav smo bili navajeni za časa Živkovičevega in Jevtičevega centralizma. Vidimo, da se od tedaj ni dosti spremenilo v tem pogledu.

Doma in po svetu

V sarajevskih tovarnah delajo tudi 14 in 17 letna dekleta. Prve tri mesece delajo zastoj in so na poskušnji. Tiste, ki jih tovarna obdrži, dobivajo po treh mesecih 2.—do 8.—din dnevne plače. Največ je takih, ki dobivajo po dva dinarja dnevno. To so hčere sarajevskih delavcev in okoliških kmetov.

Poplave uničujejo polja. Mura je poplavela vse vasi od Petanjcev do Dokležovja in Veržeja. Setev je uničena, travniki so blatni in voda je podirala hiše in gospodarska poslopja. Take povodnji doživljamo leto za letom. Pomagano bi bilo edinele z regulacijo Mure in potrebnimi nasipi. Naloga države je, da to

izvede in zavaruje prebivalstvu pomojo za obstanek.

Poprečna žetev pšenice v naši državi znaša 21.7 milijonov meterskih stotov. Za seme porabimo 4.3 milijonov meterskih stotov, za prehrano pa ostane 17.38 milijonov meterskih stotov ali približno 32 dkg dnevno na prebivalca. Dejansko je porabimo po 29 dkg dnevno, kar je mnogo premalo. Na ta način ostane še 1.18 milijonov meterskih stotov za izvoz.

Kako skrbe posamezne države za izboljšanje plodne zemlje, nam povedo naslednji podatki: na Holandskem pridelajo na 1 hektar zemlje 29.2 meterskih stotov pšenice, v bivši Avstriji 15.9 m. stotov, v Bolgariji 12.9 m. stotov, v Jugoslaviji 11.5 m. stotov. Rži pridelava Holandska 21.9 m. stotov na en hektar zemlje, bivša Avstrija 14.1 m. stotov, Bolgarija 11.4 m. s., Jugoslavija 7.9 m. s. Krompirja: Holandska 179.4 m. s., bivša Avstrija 120.6 m. s., Bolgarija 84.1 m. s., Jugoslavija 52.6 m. s. Iz tega spoznamo, da nas prekašajo tiste države, ki imajo mnogo manj plodno zemljo in slabše vremenske razmere. Menda ne bo kdo še trdil, da je temu kriva lenoba ali starokopitnost slovenskih kmetov? Kdor tako misli, naj pride na vas in videl bo, koliko naš kmet dela in kako varčuje, da si more kupiti nov plug in brano, da popravlja gnojišča in drugo. Kašče so se izpraznile, da so prišli v hišo najpotrebnejši dinarji, s tem pa so se izpraznile tudi skleda. Menda nihče svojih dolžnosti ne izpolnjuje tako vestno kot naši kmetje.

Naša vlada je izdala naredbo, da imajo od 1. junija naprej pravico do brezplačne vožnje na železnici in parobrodih v prvem ali drugem razredu vsi tisti, ki so bili odlikovani z redom Karadjordjeve zvezde z meči. Ti odlikovanci prejema jo poleg tega tudi še okoli 300 din mesečne rente od države. Skoraj vsi odlikovanci so iz Srbije in imajo tudi svojo organizacijo, ki se imenuje: «Udruženje nosilca Karadjordjeve zvezde sa mačevima.»

«Delavska pravica», glasilo krščanskih socialistov poroča v svoji 21. številki, da je bila 15. maja v Zagrebu konferenca vseh strogo «jugoslovensko» nacionalnih organizacij. Udeležili so se te konferenice zastopniki JRZ, JNS, Ljotičevega «Zbora», Jugoslovenske akcije itd. Sklenili so, da bodo skušali doseči enoten nastop vseh teh «jugoslovenskih» unitarističnih organizacij tudi v Ljubljani in Belgradu. Tak nastop imajo za potreben posebno zaradi protiteži hrvatski avtonomistični politiki.

V aprilu je naša država izvozila v zamejstvo za 595 milijonov blaga. Najboljši kupec je bila Anglija, ki je nakupila blaga za 117 milijonov, a prodala nam je blaga za 26 milijonov. Anglija je torej kupila za 91 milijonov več. Nasprotno je pa Nemčija kupila od nas blaga za 78 milijonov, a prodala nam je blaga za 153 milijonov. Tudi če upoštevamo trgovino z Avstrijo, vidimo, da je Nemčija še zmerom kupila od nas za 54 milijonov premalo.

Češko-slovaški ministrski predsednik dr. Hodža je izjavil zastopnikom angleške delavske stranke tole: «Sporočite svojim prijateljem v angleški delavski stranki, da smo sicer majhen narod, da pa smo pri-

pravljene, če bi bilo treba, tudi sami braniti svojo svobodo. Ne prosimo vas za vašo pomoč zaradi velikičnosti, ampak zato, ker menimo, da sta naša in vaša svoboda ne- ločljivo povezani med seboj. Stanovitna odločnost bo še dolgo potrebna, če hočemo preprečiti vojno in rešiti demokracijo.»

Češko-slovaška država je še vedno v nevarnosti, da jo napade Nemčija. To bi bil pričetek nove svetovne vojne, ker Čeho-Slovaki ne dajo niti pedi svoje zemlje. Masaryk je dejal: «Vojna je nečloveška in nepoštena, še bolj nečloveško pa je življenje v suženjstvu.» Češko-slovaška je demokratična država in na njeni strani stojte vsi, ki so za demokracijo. Tesno je zvezana s Francijo, Rusijo, Anglijo, Ameriškimi združenimi državami in Mehiko. Vse te države so prepričane, da se življenje more izboljšati le v svobodni državi. Ta skupina držav bo tudi z orožjem nastopila proti tistim državam, ki bi hotele razširiti svojo oblast. Nekatere so sklenile med seboj tudi že vojaške pogodbe, n. pr. Francija, Rusija in Češko-Slovaška.

Italijanska fašistična vlada je z 20. majem spet zvišala izvozne carine na živino. Tako se sedaj plačuje od naše živine, ki jo prodamo v Italijo; za vole od centa žive teže po 195 din carine, ravno toliko za junce, krave in bike. Za teleta od 207 do 244 din, za sveže meso 460 din, svinjsko mast 345 din, slanino 414 din. Od 700 kd težkega vola znaša carina okrog 1400 din. Tudi na naš uvoz v Nemčijo so naložene velike carine. Te carine so krive, da se cena goveje živine pri nas nikakor ne more dvigniti vsaj na tisto višino kot je bila pred 10. leti.

Cerkev in politika.

Ob evharističnem kongresu v Budimpešti se je dogodila neverjetna zloraba cerkve za politične namene. Ob navzočnosti papeževega odposlanca ter katoliške duhovščine in katoliških vernikov iz različnih držav in narodov so razvili Madjari agitacijo vsake vrste za obnovitev nekdanje svoje države, kar imenujemo s tujo besedo revizionizem. Posebno so prikazovali, kako bi morali deli češko-slovaške in jugoslovenske države (Slovaška in Hrvatska) zopet pripadati kroni sv. Štefana, to je madjarski državi. Ali se zato prirejajo evharistični, to je verski kongresi, ki se jih udeležuje tudi mednarodni katoliški svet?

Pozor, kmetje!

Kmečka samopomoč

Kmečka samopomoč. Kmetje smo navezani drug na drugega. Kolikokrat pride ta ali drugi v zadrego, da ne more sam s svojo družino opraviti vsega dela. Tedaj gre po pomoč k sosedu ali sorodniku. Če zadene koga nesreča, da mu pogori hiša ali gospodarsko poslopje, mu vsi sosede in znanci pomagajo, vsaj po svojih močeh, da si more postaviti nov dom. Mnogo je kmetov, ki so posodili denar sosedu ali sorodniku, ko je bil v stiski in niso hoteli vzeti za posojilo nobenih obresti.

Ta medsebojna pomoč na vasi je veliko vredna in je rešila že veliko kmečkih domov pred prepastjo. Iz-

med velikih nalog zadruga «Sloge» je tudi ta, da pospešuje in razširja tako medsebojno pomoč med kmečkim prebivalstvom. Hrvatski kmetje so nam dali za to že lepe zglede. Zato napravimo kmetje najbolje, če posodimo denar, ki smo ga morali prihraniti v dobrih časih, sorod-

niku, somišljeniku ali sosedu, ki je v stiski za denar in mu ne računamo za posojilo nobenih obresti. S tem mu pomagamo, da mu ni treba hoditi okoli prosjačit za posojilo. Obenem pa pokažemo, kako je treba razviti medsebojno pomoč na vasi v duhu kmečko-delavske skupnosti.

Dopisi

Dopis iz Nemške Loke.

Lansko leto, dne 14. oktobra mi je pogorel skedenj z vsem inventarjem, gospodarskim orodjem in z vsemi pridelki. Pogorela je vsa pšenica, krma, sadje, tako, da sem imel okrog 40.000 din škode. Zavarovan sem bil pri «Croatiji», a nisem dobil zavarovanega zneska, ker sem ostal s plačilom v zaostanku preko osem mesecev. Zaradi te nesreče sem zašel v največjo revščino. Na pomoč mi je priskočila zavedna Poljanska dolina, ki mi je darovala potrebno krmo, da sem mogel vseh pet mesecev vzdrževati živino. Tudi okolica Vinice mi je podarila toliko žita, da sem mogel preživeti svojo sedemčlansko družino.

Zato se danes zahvaljujem vsem plemenitim darovalcem. Posebna hvala gostilničarju Josipu Šterku iz Predgrada za darovana voza sena in slame. Zahvaljujem se trgovcu Petru Korenu iz Črnomlja, ki mi je priskočil na pomoč z denarjem in gospe Mariji Šterkovi z Vinice, ki mi je dala več obleke za otroke. Ogenj je bil podtaknjen in to ob belem dnevu ob štirih popoldne, ko me slučajno ni bilo doma. Prosim

Vas, gospod urednik, da moje pismo objavite, in Vas pozdravljam.
Peter Maurin iz Vimolja
pri Nemški Loki.

Dopis iz Studenca pri Sevnici.

V zadnjem času se pri nas kmečko-delavsko gibanje «Slovenske vasi» lepo razvija. Povečalo se je predvsem število naročnikov, tako da je že malo vasi, kamor ne bi zahajal naš list in kjer ga ne bi z veseljem prebirali. Le tako naprej, dragi somišljeniki! Ne strašite se truda in žrtev, ker brez tega ni uspeha. Širite naš list od vasi do vasi, od hiše do hiše in skrbite za redno odplačevanje naročnine. Kdor prejme številko, naj gleda, da jo da prebrati tudi sosedom in naj čimprej nakaže naročnino. Seveda je tudi pri nas veliko nasprotnikov, ki širijo o nas in našem gibanju najrazličnejše neresnice; toda mi smo na pravem potu in se zavedamo, da pravica zmaguje in zato bomo zmagali tudi mi. Napačne politike naših nasprotnikov se je ljudstvo že zdavnaj naveličalo in dobro pozna tisto pot, ki jo mora hoditi, če hoče priti do svojih človeških in državljskih pravic.

Zorko Karel, sin posestnika.

Razgovor z dopisniki

Na ureditev človekovega življenja, družine, občine in države gledajo posamezni ljudje različno. To je odvisno od okolice, v kateri živi posamezen človek, odvisno pa predvsem od dela, ki ga opravlja in potrebe, ki jih ima. Ljudje z istim načinom življenja, ki opravljajo podobno delo, imajo navadno tudi precej podobne potrebe in skrbi, ker jih združujejo enake težave. Navadno gledajo taki ljudje z enakim pogledom na življenje in njegovo dogajanje. Povsod pa ni tako. Naše kmečko ljudstvo n. pr. ne gleda enako na življenjska vprašanja, čeravno živi približno v enakih razmerah. Mnogo je vzrokov takega različnega gledanja in eden med glavnimi je neznanje. Zavaljo neznanja živi še mnogo ljudi v zmoti. Krivo pa ni ljudstvo samo, ki se res premalo zanima za to, da bi svoje znanje izpopolnjevalo. Večji del krivde je drugod. Seveda moramo resnici na ljubo povedati, da je že precej kmečkega ljudstva spregledalo in gleda danes čisto pravilno na svet in na vse tiste okoliščine, v katerih se giblje njihovo vsakdanje življenje. Zato je znanje velika dobrina, katere mora postati deležen vsak človek. To smo vedno poudarjali in bomo še za naprej. Znanje pomaga delovnemu ljudstvu, da si lahko pomaga in življenje izboljša.

Neznanje in iz njega izvirajoča zmotna gledanja na življenjska

vprašanja je največji sovražnik delovnega ljudstva. Iz neznanja stori človek včasih stvari, ki bi jih sicer ne bi bil napravil, če bi bil zadostno poučen. Tako n. pr. zapuajo ljudje svojo usodo posameznikom, ki tega niso vredni in nasedajo lažem in obljubam, o katerih vsak izobrazjen človek ve, da so neizvedljive. Zato je neznanje slabost in največji sovražnik ljudstva. Proti neznanju se moramo bojevati, ker šele tedaj se lahko otresemo tudi ostalih nevšečnosti. Ne-prenehoma se moramo učiti, spoznavati življenjske razmere, razmišljati o življenjskih vprašanjih in odpirati resnici oči. Poglejmo samo, koliko sovraštva je med našim ljudstvom samo zato, ker nimajo vsi pravih pogledov na svet in življenje. Lahko so vsi ti ljudje pošteni, toda zadosti izobraženi niso vsi. Zato tudi gledajo tisti, ki življenje globlje razumejo, na življenjska vprašanja pravilno in gredo za tem, da bi se vsem kdaj boljše godilo. Ostali pa vztrajajo še naprej v svojem neznanju in zato ovirajo delovno ljudstvo pri napredku. Seveda ne smemo teh ljudi sovražiti, ampak je naša dolžnost, da jih nenehoma poučujemo in jim odpiramo oči. Zato tudi vedno spoštujemo poštene politične nasprotnike, ker se zavedamo, da niso v zmoti po lastni krivdi, ampak da jih je v zmoti zavedlo neznanje in iz tega izvirajoča lahko-

vernost. Kadar spoznajo svojo zmotno, popravijo svoje napake, ki so jih delali, če so le osebno pošteni.

Drugače je tam, kjer imamo opravka z nepoštenostjo. Priznati moramo, da je med našim ljudstvom še mnogo takih, ki namenoma zapirajo pred resnico oči in to je nepošteno. Poleg neznanja je torej nepoštenost največji sovražnik človeštva. Zato se moramo bojevati za poštenost in doslednost v politiki, ker je to pogoj splošnemu izboljšanju.

Poudarili smo že ponovno, da bo naše kmečko-delavsko gibanje toliko močno in odporno, kolikor bo pošteno. Večkrat slišimo, da je politika nepoštena stvar in zato ljudstvu nepotrebna. To govore predvsem tisti ljudje, ki nečejo, da bi ljudstvo samo vodilo politiko.

Naše gibanje je privabilo k sebi tudi nekaj takih, ki so jim bile osebne koristi prvo. Po večini so že odpadli. Zato je pomembno, da bo zdravo in pošteno jedro našega gibanja, ki ga sestavljajo naši zapupniki po vsej Sloveniji in od njih izbrani predstavniki v občinah, okrajih in okrožjih. Kdor se je približal našemu gibanju z nepošte-

nimi nameni, ta odpade slej ko prej kot suha veja. V primeru pa, da bi bilo tudi v naših vrstah prostora za nepošteno politično barantanje, se lahko zgodi, da pridejo na površje manj vredni ljudje in ljudstvo bi bilo v svojih upih ponovno ogoljufano. Tedaj ga vzamejo lahko v zakup sicer novi politiki, toda prepojeni z nepoštenim gledanjem na politiko. Iz tega lahko spoznamo, koliko je potrebna za naše gibanje politična poštenost in doslednost. Mi vsi, od somišljenikov v najbolj skriti gorski vasi do osrednjega delovnega odbora pri gibanju in listu, smo znova in znova izpostavljeni najrazličnejšim preizkušnjam. O tem smo razpravljali že v prejšnjem razgovoru.

(Konec prihodnjič.)

Vztrajajte v boju za dosego svojih človeških pravic in vedite, da je vztrajnost in neomahljivost porok zmage slovenskega delovnega ljudstva!

Kmečki hiši

Zložil Simon Gregorčič.

Mogočna nisi, ne prostorna
In stivil te umetnik ni,
Bolj kot bogata si ubožna,
Preprosta selska hiša ti.

In vendar ne palač ogródnih
In njih blesku ne bom slavil;
A tebi, dom seljakov skromnih,
Nesmrten venec rad bi zvil.

Pač res ubog si, mal, neznamen;
A da si mal in ne slovít,
Kako ti nam si blagodatén,
Kakó za nas si znamenít!

Pomnik le redek še se dviga,
Ki davnih nam je dni glasnik,
Ti naša si najstarša knjiga,
Pravičen, živ nam spomenik.

Pravljice, zgodbe praviš davne,
Ti v rékih čuvaš pramodróst,
Pradede nam opevaš slavne,
In src radost in njih bridkóst.

Ti šege stare si ohranil,
Deduje jih po óči sin;
Le ti naš jezik si ohranil,
Da ni zatrl nam ga tujcín.

Kar čas nam dal je davna leta,
Največ občeval nam si ti;
Kar zdaj nam daje in obeta,
Pod streho kmečko nam zóri.

Ta hiša nam je mati krušna,
Domovju steber je častít,
Iz kmečkih hiš nam hrana dušna,
Iz kmečkih hiš omike svít!

Ne v hiš mogočnih jasnem sevi,
Ki marmornat jih krije krov, —
Pod nizko streho, v skrajni reví
Rojen rešnik je vseh rodóv.

In ne v dvoranah bogatinov,
Kjer blesk zakladov te slepi,
Kjer dom seljaških je trpinov,
Rešitve rod se nam žari.

Kar mož nebesa so poslala,
Da večnih nas otmó grobóv,
Vse mati kmečka je zibala,
Iz kmečkih so izšli domóv.

Od tam nam misleci globoki,
Od tam klicarji k nebu nam,
Od tam nam pesniki-preroki,
Za dom borilci vsi od tam!

In vem, da to jim srečno vspeje,
Da spona vse nam razdrobé,
Da dni nam pribore jasneje
Ter naše proslave imé...

Zató ti slava peta bodi,
Oj zibel naših boljših dní,
Nebó ti tisoč sreč prisodi,
Ves blagoslov na té razlji.

Naj vedno mirno bi živela,
Noben ne vzburjaj te vihár,
Ogiblji se gromóv te strela,
Zanašaj grozni ti požar.

Da srečno v vek si bivališče
Krepostnih žen, poštenih mož,
Daj Bog, ti slavni mož rodišče,
Da zibel še slavnejših boš!

**Podprite svoj tisk
in zbirajte
za tiskovni sklad!
Dopisujte v list o političnih, gospodarskih
in kulturnih razmerah
svojega kraja!**